

Atentat na austrougarskog prestolonaslednika Franca Ferdinanda, kada je ubijena i njegova supruga, grofica Sofija, izveo je Gavrilo Princip, Srbin iz Bosne, na Vidovdan, 28. juna 1914. godine, u Sarajevu. Sarajevski atentat bio je uzrok početka akcije protiv Srbije i početak velikog rata, najvećeg u dotadašnjoj istoriji.

Na uglu Kameničke ulice i Ulice Kraljice Natalije na Zelenom vencu u Beogradu, obnovljena je kafana „Zlatna Moruna“. Ta kafana je postojala još u XIX veku, a ime je dobila po velikim ribama morunama, koje su pre izgradnje hidroelektrane „Đerdap“ dolazile čak i do Beograda. Iako nisu bile toliko česte, po neki primerak dostizao je gigantske razmere. Priča kaže, istinita ili ne, da je jedna velika bila izložena upravo ispred kafane, koja je po tome dobila ime.

„Moruna“ je nekada bilo jedno lepo zdanje. Kafana „Zlatna Moruna“ se tako zvala do 20-tih godina prošlog veka, kada ju je preuzeo jedan Slovenac koji ju je preimenovao u kafana „Triglav“ i kao takva je sa vrlo malo menjanim enterijerom postojala do 2003. godine, kada je zatvorena. Ubrzo potom na tom mestu otvorena je kladionica, a nakon nekoliko godina kladionica je preinačena u kinesku radnju, što je bilo do nedavno. I posle velike buke ponovo se na tom mestu nalazi kafana „Zlatna Moruna“, mada u njoj nema ničega što bi podsećalo na to vreme, a kako su obećali sadašnji vlasnici. Niti je uređeno, niti liči kao da je staro. Ali, bolje da je ima bilo kakave nego nikakve.

„Zlatna Moruna“ je poznata po vezi sa Gavrilom Principom. On je sa svojim prijateljima, pre svih sa Nedeljkom Čabrinovićem rado sedeo u ovoj kafani i njihova priča kaže da su oni tu primili pismo, koje je bilo adresovano na Čabrinovića (pisalo je: Nedeljko Čabrinović Zlatna Moruna), sa isečkom novina iz Sarajeva na kojima je pisalo da će prestolonaslednik Franc Ferdinand doći u posetu Sarajevu, i da se u „Zlatnoj Moruni“ po prvi put rodila ideja da o tome da se mora nešto učiniti.

I to vreme ceo Zeleni venac je bio stecište „mladih ljudi naprednih ideja“. Gavrilo Princip je u to vreme bio gimnazijalac, Nedeljko Čabrinović tipografski radnik, koji je radio u državnoj štampariji, zgradi koja danas ne postoji. Jedno vreme je Gavrilo Princip živio u Lominoj ulici, nedaleko do kafane „Zlatna Moruna“, i osim nje, Princip i njegovi prijatelji bili su česti gosti u kafani „Zeleni venac“ po kojoj je cela lokacija dobila ime, a najomiljenija je bila „Žirovni venac“, na mestu današnje Beobanke. U tim jeftinim kafanama oni su se hranili veoma skromno. Bili su puki siromasi, ali je njima bilo važno što su bili okruženi i drugim ljudima sličnim njima, od kojih su mnogi bili komite, koji su se vratili iz Balkanskih ratova i koji su prepričavale svoje doživljaje i da su se na tim pripovedanjima, Gavrilo i njegovi drugovi, „pripremali“ za neke svoje buduće herojske akcije. U jednoj od ovih kafana Gavrilo Princip je stupio u kontakt sa Milanom

Ciganovićem, još jednim od Bosanaca koji su bili učestvovali u ratovima 1912. i 1913. godine, koji ih je „vezao“ sa crnorukcima, koji će im kasnije dati oružje. Prva ideja Gavrila Principa i ostalih je bila da oni sami kupe oružje, a onda su shvatili da oni te pare nikako nemaju i da ih ne mogu nikako skupiti.

Ostalo se manje više sve zna, ali se različito tumači. U vreme kada se dogodio atentat, Gavrilo Princip je bio gimnazijalac, suviše mlad za smrtnu kaznu, pa je osuđen na 20 godina zatovra, gde je bio izložen mučenjima. Kaznu je izdržavao u češkom Terezinu, gde je umro od tuberkuloze 28. aprila 1918. godine, malo pre kraja Prvog svetskog rata.

Prvi put, posle sto godina, u Srbiji se glasno govori o heroju Gavrilu Prinipu, a ne samo o atentatoru.